

POSTANOWIENIE

Dnia 10 marca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Przesławski (przewodniczący)

SSN Jan Majchrowski (sprawozdawca)

Ławnik SN Roman Adam Markiewicz

Protokolant Anna Rusak

w sprawie prokuratora Prokuratury Rejonowej w B. P. W.
po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej
na posiedzeniu w dniu 10 marca 2020 roku
odwołania wniesionego przez prokuratora P. W.
od postanowienia Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym w W. z
dnia 7 października 2019 roku, sygn. akt PK I SD (...) w przedmiocie obniżenia
wynagrodzenia na czas trwania zawieszenia w czynnościach służbowych
na podstawie art. 437 § 1 kpk w związku z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia
2016 roku Prawo o prokuraturze

postanowił

zmienić zaskarżone postanowienie poprzez nieobniżanie
prokuratorowi Prokuratury Rejonowej w B. P. W. wynagrodzenia na
czas trwania zawieszenia w czynnościach służbowych.

UZASADNIENIE

Uchwałą Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym w W. z dnia 8
listopada 2018 roku (sygn. akt PK I SD (...)) utrzymaną w mocy uchwałą Sądu
Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej z dnia 26 kwietnia 2019 roku (sygn. akt I DO
8/19), zezwolono na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora P.W. za
czyn z art. 267 § 3 kk w zw. z art. 267 § 4 kk w zw. z art. 12 kk, polegający na tym,
że w okresie od 31 grudnia 2015 roku do 11 kwietnia 2017 roku, w D., C. i innych

miejscach na terenie Polski, działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu uzyskania informacji, do których nie był uprawniony, posługując się urządzeniem podsłuchowym, które pozostawił w swoim mieszkaniu, położonym przy ul. (...) w D., w którym zamieszkiwała wówczas D. W., dokonał nieuprawnionego nagrania jej wypowiedzi i zachowania oraz wypowiedzi i zachowania osób, z którymi wyżej wymieniona kontaktowała się we wskazanym miejscu oraz telefonicznie, a następnie uzyskane w ten sposób informacje ujawniał innym osobom, w tym członkom swojej najbliższej rodziny: B. i R. W., siostrze M.N., konkubinie J. R., czym działał na szkodę D.W. oraz A. B..

Postanowieniem Prokuratora Okręgowego w B. z dnia 12 lipca 2019 roku, sygn. PO IV WOS (...) zawieszono prokuratora P. W. w czynnościach służbowych do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego toczącego się przed Sądem Rejonowym w D. (sygn. akt II K (...)), prowadzonego w toku postępowania przygotowawczego w Prokuraturze Okręgowej w S. (sygn. akt PO I Ds. (...)).

Postanowieniem Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 7 października 2019 roku (sygn. akt PK I SD (...)), na podstawie art. 152 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze obniżono P. W., na wniosek jego przełożonego dyscyplinarnego, wynagrodzenie do wysokości 75% na czas trwania zawieszenia w czynnościach służbowych, Nadto orzeczono o kosztach postępowania.

Odwołanie od postanowienia z dnia 7 października 2019 roku, błędnie wskazywane jako zażalenie, wniósł prokurator P. W. Skarżący nie postawił w nim formalnych zarzutów, jak również nie wskazał zakresu zaskarżenia. W obszernym uzasadnieniu podniósł, że w związku z niezajęciem wcześniejszego stanowiska i nieustosunkowania się do wniosku o obniżenie wynagrodzenia na czas zawieszenia, co zostało odnotowane w treści zaskarżonego postanowienia, chciałby to uczynić na etapie postępowania przygotowawczego. Skarżący przedstawił w sposób szczegółowy swoje miesięczne „stałe” wydatki na łączną kwotę 7600,27 zł. Na kwotę tę składały się: alimenty na żonę i dziecko; część czynszu za mieszkanie wraz z częścią opłat za media; opłata za telefon komórkowy; czynsz najmu samochodu; ubezpieczenie kredytu hipotecznego; dodatkowe

ubezpieczenie emerytalne; ubezpieczenia emerytalne dwojga dzieci; kredyt hipoteczny; koszty dojazdu do miejsca zamieszkania syna; opłata za prowadzenie rachunku bankowego; opłata za obsługę karty bankomatowej; odsetki od obecnego zadłużenia debetowego; koszty uczestniczenia w utrzymaniu trzeciego dziecka. Nadto skarżący podniósł, że poza wskazanymi wydatkami, które składały się na kwotę 7600,27 zł, ponosi jeszcze koszty związane ze wspomaganiem ojca w leczeniu choroby nowotworowej (200 zł), jak również wspomaga w miarę możliwości swoją córkę, ze względu na jej trudną sytuację majątkową. Jego miesięczne dochody kształtują się w kwocie około 7700 zł, w chwili obecnej na rachunku bankowym ma debet w wysokości ok. 14000 zł, który ciągle rośnie. Skarżący podniósł, że obniżenie zarobków do 75% spowoduje uniemożliwienie mu wywiązywania się ze zobowiązań. W dalszej części odwołania, prokurator P. W. szeroko odniósł się do zarzucanego mu czynu, w szczególności akcentował jego znikomą społeczną szkodliwość, potrzebę obrony swoich praw i zgromadzenie dowodów w procesie rozwodowym z D. W., z którą pozostaje w konflikcie. Skarżący na dalszym etapie odwołania podniósł, że skutki utraty przez niego pracy spowodują brak możliwości uiszczania alimentów, a co za tym idzie dotkną głównie jego małoletniego syna. W konkluzji prokurator P.W. wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i nieuwzględnienie wniosku swojego przełożonego dyscyplinarnego, względnie obniżenie wynagrodzenia w znacznie mniejszym procencie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odwołanie prokuratora P.W. skutkowało zmianą zaskarżonego postanowienia poprzez nieobniżanie mu wynagrodzenia na czas zawieszenia.

Zgodnie z art. 152 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (dalej pop), w przypadku gdy prokurator został zawieszony w czynnościach, Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym, na wniosek przełożonego dyscyplinarnego, może obniżyć do 50% wysokość wynagrodzenia prokuratora na czas trwania tego zawieszenia. Przepis ten, poza wskazaniem takiej merytorycznej możliwości i określeniem wymogów formalnych, które w realiach niniejszej sprawy zostały spełnione, nie określa powodów, kiedy możliwe jest obniżenie wynagrodzenia. Co więcej, przepis ten ma charakter fakultatywny,

w związku z czym, w przeciwieństwie do postępowania dyscyplinarnego sędziów (por. art. 129 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych), istnieje możliwość nieuwzględnienia wniosku w tym zakresie i wypłacanie zawieszonemu prokuratorowi wynagrodzenia w pełnej kwocie. W związku z tym koniecznym jest określenie stosownych czynników, które będą motywowały obniżenie wynagrodzenia.

W pierwszym rzędzie podnieść należy, że prokurator będąc zawieszony w czynnościach służbowych, nie wykonuje swoich obowiązków. *De facto* więc nie świadczy on pracy, za którą powinien otrzymywać wynagrodzenie, które co do zasady powinno być wypłacane za wykonywanie obowiązków służbowych, a nie za okres przymusowego odsunięcia od ich pełnienia. Z drugiej zaś strony, zawieszony prokurator nie ma możliwości, poza ściśle określonymi wyjątkami, podejmowania jakiegokolwiek innego zajęcia, w tym wykonywania innej pracy zarobkowej. Stąd Sąd Najwyższy pragnie zaakcentować, że sam aspekt odsunięcia prokuratora od wykonywania obowiązków służbowych nie może być decydujący przy obniżeniu wynagrodzenia na czas zawieszenia takiej osoby w obowiązkach służbowych.

W ocenie Sądu Najwyższego najbardziej istotnymi czynnikami, które powinny być wzięte pod uwagę przy obniżeniu prokuratorowi wynagrodzenia i samej wysokości jego obniżenia, są z jednej strony okoliczności konkretnej sprawy, w związku z którą prokurator został zawieszony w czynnościach służbowych, w szczególności prawdopodobieństwo skazania oraz stopień winy i społecznej szkodliwości zarzucanego czynu, a z drugiej sytuacja życiowa, w tym majątkowa i rodzinna prokuratora. Jeżeli chodzi bowiem o pierwszą ze wskazanych przesłanek, którą należy traktować jako podstawową, obniżenie wynagrodzenia jawić się będzie jako dużo bardziej zasadne i potrzebne w sytuacji, gdy okoliczności sprawy wskazują, że czyn zarzucany prokuratorowi został przez niego w wysokim stopniu zawiniony, a społeczna szkodliwość czynu oceniana winna być jako wysoka. Nadto zasadnym staje się w takiej sytuacji również prognozowanie skutków dyscyplinarnych takiego postępowania dla prokuratora. W szczególności chodzi tutaj o sytuację, gdy zakończenie takiego postępowania wiązać się może z wysokim prawdopodobieństwem wymierzenia prokuratorowi rodzaju kary

w sposób istotny wpływającej na jego sytuację zawodową, związaną jednocześnie z dolegliwościami finansowymi. Nie można zarazem uznać, aby za obniżeniem takiego wynagrodzenia przemawiała sytuacja, gdy czyn zarzucany prokuratorowi jest takiej natury, że skazanie go w postępowaniu karnym ma charakter wątpliwy, a cechuje go niski stopień winy i społecznej szkodliwości. W takim przypadku bowiem zakładać można, że nawet przewidywana kara dyscyplinarna miałaby charakter bardziej dolegliwości służbowej, aniżeli życiowo-finansowej. W przypadku zaś, gdy prokurator będąc zawieszonym cały czas utrzymuje gotowość do wykonywania swoich obowiązków, zaś przy założeniu, że konsekwencje postępowania dyscyplinarnego nie będą pogarszać jego dotychczasowej sytuacji zawodowej sprzed zawieszenia, pozbawienie go możliwości otrzymywania wynagrodzenia w pełnej wysokości jawi się jako niesłuszne. Co więcej, należałoby postawić znak zapytania, czy w takiej sytuacji w ogóle zasadnym byłoby zawieszanie takiego prokuratora w obowiązkach służbowych.

Istotną okolicznością dla możliwości obniżenia wynagrodzenia prokuratorowi zawieszonemu w czynnościach służbowych stanowi również jego sytuacja życiowa i majątkowa, w tym kwestie związane z utrzymaniem członków rodziny, czy osób najbliższych. Materia ta straci na znaczeniu w sytuacji, gdy prokuratorowi zarzucono by ciężkie przestępstwo, czego konsekwencją może być surowa kara dyscyplinarna, wtedy bowiem już z tego powodu bezzasadnym byłoby wypłacanie takiej osobie wynagrodzenia w pełnej wysokości, mając na względzie przewidywane skutki prowadzonych postępowań. W przeciwnych przypadkach zasadnym jest wzięcie pod uwagę sytuacji rodzinnej i majątkowej zawieszonego prokuratora, ocena zasadności wydatków, które ponosi, wpływu obniżenia wynagrodzenia na możliwość wywiązywania się ze zobowiązań, szczególnie wobec innych członków rodziny. Należy bowiem pamiętać, że w sytuacji, gdy zawieszony prokurator w zasadzie nie może podjąć innej, dodatkowej, pracy zarobkowej, to konsekwencje obniżenia wynagrodzenia mogą najbardziej odczuć osoby zależne od niego finansowo. Przykładem takiej sytuacji może być obowiązek alimentacyjny na rzecz dzieci, kiedy to z uwagi na obniżenie wynagrodzenia zawieszony prokurator nie będzie w stanie go wykonywać. Stąd istotnym aspektem jest również ocena sytuacji życiowej prokuratora, w tym szczególności sytuacji majątkowej

i wpływu obniżenia wynagrodzenia na sytuację jego najbliższych. Obniżenie wynagrodzenia może przy tym spowodować dla osób najbliższych dla zawieszonego prokuratora nieodwracalne skutki, których nie sposób będzie naprawić na przykład poprzez zwrot zatrzymanej części wynagrodzenia w trybie art. 152 § 3 pop, w wyniku uniewinnienia bądź umorzenia postępowania. Jak już podnoszono, uwaga ta jednak zachowuje aktualność przy takim stopniu winy i społecznej szkodliwości oraz charakterze zarzucanego zawieszonemu prokuratorowi czynu, które zasadniczo nie zamykają możliwości dokonania tej oceny przez pryzmat sytuacji życiowej zawieszonego prokuratora.

Powyższe uwagi teoretyczne znajdują swoje odzwierciedlenie zarówno w orzecznictwie, jak i doktrynie (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2007 roku, sygn. akt SNO 14/07, Lex nr 471781; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2004 roku, sygn. akt SNO 81/03, Lex nr 569086; J. Gudowski (red.), T. Ereciński, J. Iwulski, Komentarz do art. 129 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, pkt 11 [w:] J. Gudowski (red.), T. Ereciński, J. Iwulski Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz, LexisNexis, 2009, Lex el.). Wskazane orzeczenia i poglądy doktryny dotyczą co prawda obniżenia wynagrodzenia zawieszonemu w czynnościach służbowych sędziemu, gdzie orzeczenie obniżenia wynagrodzenia jest obligatoryjne, a istnieje jedynie możliwość określenia wysokości procentowej tego wynagrodzenia, niemniej jednak uwagi w nich wskazane można z powodzeniem odnieść do treści art. 152 pop, w tym nie tylko odnośnie wysokości procentowej obniżonego wynagrodzenia, ale także jeżeli chodzi o samą możliwość jego obniżenia. W ocenie Sądu Najwyższego przesłanki dotyczące zarówno samej możliwości zastosowania tej instytucji, jak i wysokości procentowej obniżenia wynagrodzenia są tożsame i winny być oceniane globalnie w konkretnych okolicznościach sprawy.

Przenosząc rozważania teoretyczne na kanwę niniejszego postępowania, podkreślić należy, że decyzję sądu *a quo* należało uznać za niezasadną. W pierwszym rzędzie podkreślić należy, że podstawowym czynnikiem wpływającym na to zapatrywanie było przedstawienie przez skarżącego swojej sytuacji życiowej

i majątkowej, co stanowiło niewątpliwie nową nieznaną wcześniej okoliczność. W ocenie Sądu Najwyższego brak jest podstaw, aby nie dać wiary przedstawionym przez niego wyliczeniom, które w sposób rzeczowy, a co najważniejsze realny przedstawiają miesięczne wydatki jego domowego budżetu. Pod tym względem sąd I instancji, oczywiście nie ze swojej winy, nie dysponował tym materiałem, który *de facto* istotnie wpłynął na postrzeganie całej sprawy. Nadto podkreślić należy, że w sprawie karnej można mieć istotne wątpliwości, czy zakończy się ona wyrokiem skazującym, ze względu chociażby na przewidywany stopień społecznej szkodliwości. W realiach niniejszej sprawy stopień zawinienia skarżącego i stopień społecznej szkodliwości zarzucanego mu czynu, nie mógł zostać uznany za przesądzający o konieczności obniżenia mu wynagrodzenia, mając oczywiście na względzie powyższe uwagi teoretyczne. Zasadnym było więc badanie również sytuacji majątkowej i życiowej skarżącego. Zdaniem Sądu Najwyższego, jak już wskazywano, wyliczenia prokuratora P.W. należało ocenić jako rzetelne i wiarygodne. Ich analiza prowadzi do wniosku, że w sytuacji obniżenia jego wynagrodzenia, poszkodowanymi zostaliby *de facto* jego najbliżsi, w szczególności jego dzieci. Skarżący ma bowiem obowiązek alimentacyjny co do jednego dziecka, wspomaga finansowo drugie, a także uczestniczy w utrzymaniu trzeciego. Nadto trudno jest uznać, aby skarżący przedstawił wydatki, które można by uznać w realiach obecnego życia za zbędne. Co więcej, postępowanie karne będące przedmiotem niniejszej sprawy, wynika faktycznie z konfliktu rozwodowego skarżącego i jego żony, na utrzymanie której również łoży. Stąd również z tego powodu obniżenie wynagrodzenia, a w konsekwencji nieuiszczanie alimentów konflikt ten mogłoby zaostrzyć. Powody obniżenia wynagrodzenia, mając na względzie okoliczności niniejszej sprawy, są zasadniczo mniej doniosłe, aniżeli prognozowane skutki takiej decyzji. Sama kwestia skazania w sprawie karnej nie może być traktowana jako pewna, zwłaszcza w świetle konkretnych okoliczności sprawy i motywów działania prokuratora P.W.. Wymierzenie surowej kary dyscyplinarnej budzi wątpliwości, a przy tym trudno jest oceniać stopień winy i społecznej szkodliwości jako istotnie wysoki. W związku z tym nie można uznać, aby te okoliczności motywowały decyzję, która skutkować miałaby pozbawieniem środków do życia osób najbliższych skarżącemu. Zdaniem Sądu Najwyższego

przedmiotowa sprawa, mając na względzie okoliczności postępowania, a także sytuację życiową skarżącego, nie miała charakteru, który motywowałby obniżenie jego wynagrodzenia, mimo iż obiektywnie na chwilę obecną został odsunięty od swoich obowiązków w związku z zawieszeniem w czynnościach służbowych. Istotne w realiach niniejszej sprawy jawi się również sprawne przeprowadzenie postępowań karnego i dyscyplinarnego tak, aby stan zawieszenia w czynnościach służbowych skarżącego nie trwał nazbyt długo, a jego sytuacja służbowa została jak najszybciej wyjaśniona.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy w oparciu o art. 437 kpk w zw. z art. 171 pkt 1 pop zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że odmówił obniżenia wynagrodzenia prokuratorowi P.W., co jest równoznaczne z nieuwzględnieniem wniosku jego przełożonego dyscyplinarnego.